A photograph of two children standing on a snowy street. The child on the left is wearing a brown winter jacket with reflective stripes, a green beanie, and dark pants. The child on the right is wearing a pink winter jacket with reflective stripes, a yellow beanie, and dark pants, and has a red backpack. They are both looking at each other and smiling. The background shows a snowy street with a traffic sign and buildings.

VEILEDER TIL FORELDRE
OG SAKSBEHANDLERE

Særlig farlig eller vanskelig skolevei

TRYGG TRAFIKK

Revidering av veilederen «Særlig farlig eller vanskelig skolevei», har vært et samarbeid mellom flere aktører.

Trygg Trafikk takker:

- › KLP for samarbeid, praktisk og økonomisk støtte
- › Professor i kroppsøving og idrett ved NTNU, Monika Haga, for gjennomgang av kapittel 3 – Barns forutsetninger i trafikken
- › Foreldreutvalget for grunnopplæringen og Statens vegvesen for gode innspill.
- › Utdanningsdirektoratet for juridisk kvalitetssikring og gjennomgang av innholdet.

DESIGN: october.no
TEKST: Trygg Trafikk er ansvarlig for all tekst og innhold i denne veilederen.
FOTO: Marthe Mølstre, Per Oscar Skjellnan og Johnny Vaet Nordskog
Redaksjonen avsluttet juni 2021

Innhold

Hva er særlig farlig eller vanskelig skolevei? 3

KAPITTEL 1a

Saksgang ved søknad om skoleskyss på grunn av særlig farlig eller vanskelig skolevei..... 5

KAPITTEL 1b

Når eleven har rett til skyss på grunn av lang skolevei.....9

KAPITTEL 2

Beskrivelse av veien 10

KAPITTEL 3

Barns forutsetninger i trafikken.....15

KAPITTEL 4

Trafikkopplæring og trening.....20

KAPITTEL 5

Utdrag fra aktuelle lover og retningslinjer.....22

Hva er særlig farlig eller vanskelig skolevei?

Lov om grunnskolen og den videregående opplæringen (opplæringsloven) kapittel 7 omhandler elevers rett til gratis skoleskyss. Det er i hovedsak tre forhold som kan gi elever i grunnskolen rett til skyss: avstand mellom hjem og skole (mer enn 2 km for elever på 1.trinn og mer enn 4 km for elever på 2.- 10.trinn), funksjonshemming eller midlertidig skade eller sykdom, eller at skoleveien er særlig farlig eller vanskelig - som denne veilederen handler om.

Retten til skyss på grunn av særlig farlig eller vanskelig skolevei gjelder for elever i grunnskolen og er en individuell rett som elever og foreldre må bli informert om. Elever (foreldre) må selv søke om skyss. Det brukes mye tid og ressurser hos foreldre, skoler, kommunale saksbehandlere, fylkeskommuner, statsforvaltere (tidligere fylkesmenn) og transportselskaper i arbeidet med vurderinger og søknader. Trygg Trafikk ønsker med denne veilederen å gi utfyllende informasjon rundt de sentrale momentene som skal ligge til grunn i vurderingen av om en skolevei er særlig farlig eller vanskelig - eller ikke. Målsettingen er at både foreldre og saksbehandlere i kommuner kan ha nytte av veilederen i vurderinger som knyttes til trafikksikkerhet. Det er sammensatt og komplisert å vurdere hvilke forhold ved skoleveien som kan utgjøre en særlig fare eller risiko, siden barn som oppholder seg i trafikken, alltid vil være utsatt for en viss fare og risiko. I rundskrivet «Retten til skyss – Udir-2-2019» (kapittel 2.2) gir Utdanningsdirektoratet en tolkning av loven når det gjelder særlig farlig eller vanskelig skolevei.

Trygg Trafikk ønsker med denne veilederen å gi utfyllende informasjon rundt de sentrale momentene som skal ligge til grunn i vurderingen av om en skolevei er særlig farlig eller vanskelig - eller ikke.

Målsettingen er at både foreldre og saksbehandlere i kommuner kan ha nytte av veilederen i vurderinger som knyttes til trafikk-sikkerhet.

Risikoen på veien skal vurderes i forhold til objektive momenter som for eksempel fartsgrense, trafikk tetthet, veibredde, veikryss, belysning, sikt, brøyting og annen tilrettelegging for fotgjengere – samt at forholdene kan variere i ulike årstider. For å få rett til gratis skoleskyss, skal det også vurderes om det er individuelle, subjektive forhold hos barnet som gjør at trafikktfordringene på veien er større enn det kan forventes at den spesifikke eleven mestrer.

Vedtak om retten til skoleskyss skal følge reglene i lov om behandlingssåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven) opplæringsloven § 15-1 og § 15-2. «Barnets beste» skal være et grunnleggende hensyn ved alle handlinger som berører barn ifølge barnekonvensjonens artikkel 3, i tillegg til at Grunnlovens §104 skal sikre at alle barn har rett til å bli hørt i spørsmål som gjelder dem selv.

KAPITTEL 1a

Saksgang ved søknad om skoleskyss på grunn av særlig farlig eller vanskelig skolevei

Eleven eller foreldrene kan søke om gratis skyss på grunn av særlig farlig eller vanskelig skolevei. Retten til skyss er individuell. Ifølge barnekonvensjonens art. 3 og art. 12, Grunnlovens § 104 og forvaltningslovens § 17 har barn rett til å bli hørt i alle saker som omhandler dem, og barnets beste skal være et grunnleggende hensyn.

Noen kommuner velger på eget initiativ å gjøre generelle vurderinger av om skoleveier er særlig farlige eller vanskelige. Grunnene til det er at det letter behandlingen av enkeltsakene og fordi det oppleves som enklere å sammenligne veiene og foreta en ensartet vurdering. Kommunen vurderer skoleveien og grunn gir om denne til vanlig kan ansees som særlig farlig eller vanskelig eller ikke, for alle elever eller for noen elever (vanligvis de yngste), for hele året eller deler av året. Kommunens vurdering bør gjøres kjent for foreldrene på de aktuelle skoler. Momentene og begrunnelsen i denne generelle vurderingen kan være til nytte hvis det kommer søknader. Det er imidlertid viktig å være klar over at vedtak om skyss etter opplæringsloven §7-1, herunder vurdering av om skoleveien er særlig farlig eller vanskelig, alltid må være individuell, dvs. ett vedtak for hvert barn, med individuell begrunnelse.

› Søknad fra foreldre

Foreldrene må ta utgangspunkt i eget barn og sende en begrunnet søknad om gratis skoleskyss. De bør kontakte kommunen eller skolen om hvem søknaden skal sendes til. Søknaden bør inneholde beskrivelse av de konkrete trafikkforholdene (objektiv vurdering) og en begrunnelse for hvorfor skolevei-

Foreldrene må ta utgangspunkt i eget barn og sende en begrunnet søknad om gratis skoleskyss. De bør kontakte kommunen eller skolen om hvem søknaden skal sendes til.

en er særlig farlig eller vanskelig for deres barn ut fra alder, forutsetninger og eventuelle andre relevante forhold som nedsatt funksjonsevne eller sykdom (subjektiv vurdering).

› Kommunen

Kommunen skal behandle søknaden og fatte vedtak i henhold til forvaltningsloven. Vedtaket skal gjelde den konkrete eleven det er søkt for, og vurderingen av om en strekning er særlig farlig eller vanskelig må knyttes til den aktuelle eleven. Innvilget skyss for ett barn gir derfor ikke automatisk rett til skyss for søsken. Foreldre kan i utgangspunktet søke om gratis skoleskyss hele året.

Alle vedtak skal som hovedregel begrunnes, og alltid dersom søknaden avslås. Vedtaket med begrunnelse sendes til foreldrene. I informasjonen om vedtaket skal det også opplyses om at klagefristen er 3 uker fra vedtaket er mottatt.

› Foreldre har klagerett

Foreldrene kan klage på vedtaket. De kan imøtegå begrunnelsene fra kommunen og eventuelt komme med flere opplysninger de mener er aktuelle. Klagen kan gjelde både innholdet i vedtaket og saksbehandlingen. Klagen på vedtaket sendes til den som har fattet vedtaket innen 3 uker fra vedtaket er mottatt.

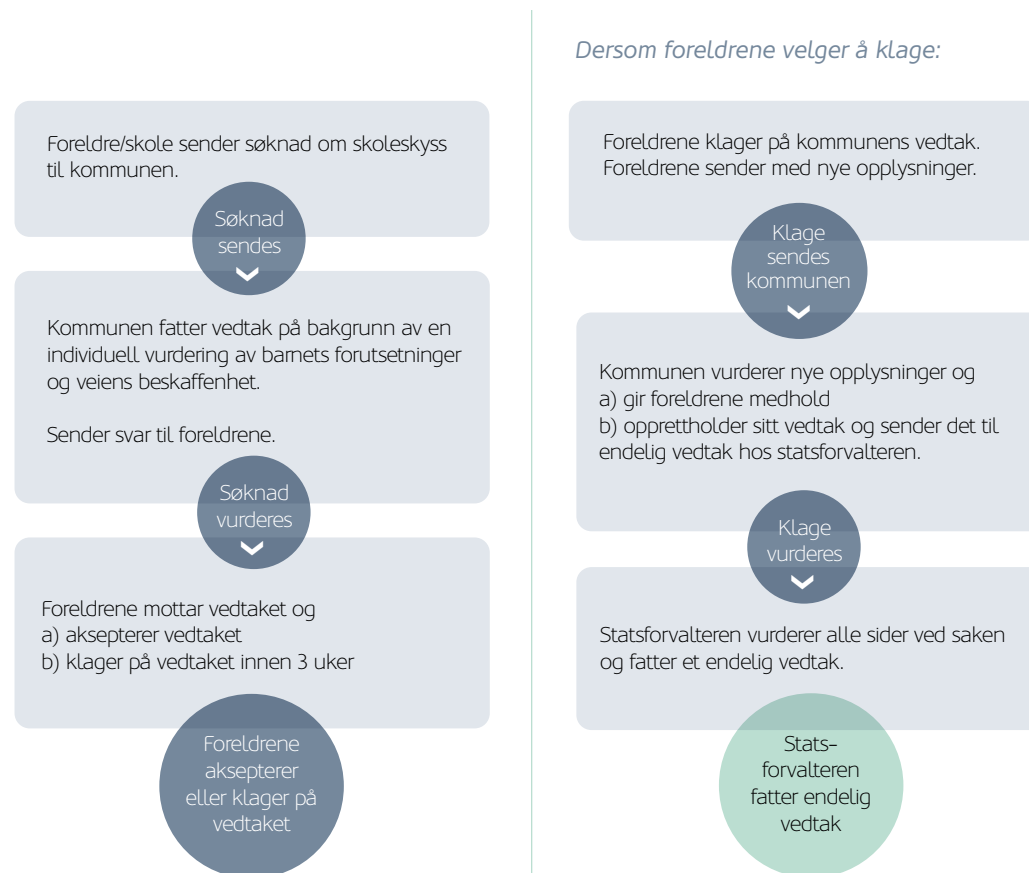
› Kommunens svar på klagesak

Kommunen plikter å opplyse saken, det vil si å vurdere alle punktene i klagen og om nødvendig foreta undersøkelser eller innhente opplysninger og vurderinger fra andre. Dersom kommunen fastholder sitt vedtak, sender kommunen klagen til statsforvalteren for klagebehandling.

› Statsforvalteren

Statsforvalteren skal vurdere de synspunkter som klageren kommer med, og ta hensyn til eventuelt nye omstendigheter. Statsforvalteren fattet det endelige vedtaket eller de kan oppheve kommunens vedtak. Statsforvalteren kan også sende vedtaket tilbake til kommunen som dermed må behandle søknaden på nytt.

Saksgang ved søknad om skoleskyss på grunn av særlig farlig eller vanskelig skolevei

ØVELSE GJØR
MESTER - OGSÅ
I TRAFIKKEN

KAPITTEL 1b

Når eleven har rett til skyss på grunn av lang skolevei

Trygg Trafikk får mange henvendelser fra foreldre om hvilke regler som gjelder for gratis skoleskyss på grunn av lengden på skoleveien. En elev i grunnskolealder har som tidligere nevnt, rett til gratis skyss dersom skoleveien er lengre enn 2 kilometer (1. trinn) eller 4 kilometer (2.-10. trinn). Veilengden regnes som korteste avstand på «farbar veg» fra dør til dør mellom hjem og skole. Det er fylkeskommunen som er ansvarlig for organiseringen av gratis skoleskyss for elever i grunnskolen (1.-10.trinn).

Elever som har rett til gratis skyss, har imidlertid ikke alltid rett til skoleskyss til og fra selve hjemmet. Det kan kreves at eleven går en «rimelig distanse» fram til en oppsamlingsplass. Hva som er «rimelig distanse» avgjøres etter en konkret vurdering av forhold ved enten den enkelte elev - for eksempel alder eller modenhetsgrad, eller selve veien - for eksempel trafikk tetthet eller framkommelighetsgrad.

Dersom foreldrene vurderer at denne strekningen fra hjemmet til oppsamlingsplassen (for eksempel et busstopp) er uforvarlig, kan de klage til statsforvalteren (tidligere fylkesmannen) på organiseringen av skyssen.

Det må beskrives konkret hvilke forhold som er særlig farlige eller vanskelige på den aktuelle veien. Beskrivelsen må begrunne at faren ved å ferdes på denne veien er større enn det kan forventes at barnet mestrer.

KAPITTEL 2

Beskrivelse av veien

En viktig del av saksgrunnlaget for vurderingen om skoleveien er særlig farlig eller vanskelig for et barn, er en god beskrivelse av veien. Det er dette Utdanningsdirektoratet kaller en «objektiv vurdering» av skoleveien i sitt rundskriv. Det må beskrives konkret hvilke forhold som er særlig farlige eller vanskelige på den aktuelle veien. Beskrivelsen må begrunne at faren ved å ferdes på denne veien er større enn det kan forventes at barnet mestrer. Her følger en del sentrale punkter som man kan beskrive ut fra. Trygg Trafikk understreker at dette ikke er kriterier, men momenter som kan være til hjelp når veien skal beskrives.

› Hvor er den aktuelle skoleveien

I en vurdering må det presiseres hvilken vei det gjelder. For å unngå misforståelser mellom kommunen og foreldre, kan det være lurt å markere den aktuelle strekningen på et kart. Hvis det bare er en del av strekningen som er særlig farlig eller vanskelig, så angi konkret hvor dette er. Bilder av spesielle punkter kan også brukes i en beskrivelse. Det anbefales å foreta en befaring ved skolestart og skoleslutt. Har det skjedd ulykker eller nesten-ulykker på denne veien?

› Alternativ vei

Sjekk om denne veien er den eneste eller beste veien til skolen. Noen steder finnes det alternative veier som kan benyttes hele eller deler av året. Utfordringen er ofte at fotgjengere og syklister, både barn og voksne, velger den korteste veien og ikke nødvendigvis den tryggeste.

› Fartsnivå

Veier der bilister kjører fort, utgjør en risiko for barna. Fotgjengere og syklister må være oppmerksomme på trafikken hele tiden og kunne reagere raskt på faresituasjoner.

Fartsgrensen på stedet er viktig informasjon. Det bør også komme fram om det er fartsdempende tiltak på veien, eksempelvis fartshumper. Bli farts-grensen overholdt? Dersom en viktig del av problemet er en opplevelse av at bilistene kjører over tillatt hastighet, bør dette dokumenteres av politi/lensmann. Kommunen kan også gjennomføre fartsmålinger.

› Trafikkmengde

Hvor stor trafikken er på skoleveien har betydning for trafiksikkerheten. Noen kommuner har utstyr for trafikkteiling. Alternativt kan man telle selv. Tell antall biler som passerer i det tidsrommet barna må gå der, altså ved aktuell skolestart og skoleslutt. Dersom en stor andel av trafikken er lastebiler, busser eller landbruksmaskiner, bør det komme fram. Er det like stor trafikk begge retninger? Dersom det er store forskjeller i trafikkmengde de forskjellige ukedagene, for eksempel ved helgeutfart, bør det også dokumenteres.

› Tilrettelegging for fotgjengere og syklister

Det øker sikkerheten betraktelig hvis veien er tilrettelagt for fotgjengere og syklister. Det er viktig å få med i en beskrivelse om det er fortau, gang- og sykkelvei, over- eller underganger eller om det ikke er noen tilrettelegging. God belysning av veien øker også sikkerheten.

› Veibredde og veiskulder

Ved vurdering av en veistrekning må det være mulig å gå på begge sider av veien, slik at det er mulig å gå på «riktig side» til og fra skolen. For barn er det spesielt viktig å se de som kommer kjørende. Hvis veien er definert som omkjøringsvei for en større vei må dette tas med som argument, da trafikk-situasjonen tidvis er endret.

Der veien er smal og det er vanskelig å gå utenfor kjørebanelen, kan det være krevende å være fotgjenger. Fotgjengeren må være konsentrert og holde seg godt ut på kanten. Det beste er å stå stille når biler passerer, spesielt lastebiler og busser.

Det bør registreres om det er plass til å gå på utsiden av kjørebanelen. Er det plass til en fotgjenger hvis det kommer biler fra begge sider? Er det mulig å gå helt ut av veien, eller er det autovern, fjellskrenter eller lignende som hindrer dette?

› Sikt og sikthindringer

Noen skoleveier har spesielt uoversiktlige punkter, for eksempel skarpe svinger, bakketopper, utkjørsler eller tett vegetasjon. Her kan det være nødvendig å stanse for å lytte etter biler før man passerer stedet. Men å lytte etter biler, krever at det ellers er liten trafikkstøy der. Når man skal vurdere sikt, er det viktig å ta utgangspunkt i barnas høyde. Høyden har mye å si for hvor langt barnet kan se til begge sider.

› Veikryss

Jo vanskeligere krysset oppleves for bilføreren, jo lettere er det at fotgjengerne blir oversett. Det kan også være vanskelig for barn å forstå hvilke retninger biler kan komme fra. Beskriv hva slags type veikryss det er på den aktuelle skoleveien (T-kryss, X-kryss, rundkjøring).

› Inn- og utkjøringer

Det kompliserer trafikkbildet hvis det kommer trafikk fra sidene, for eksempel inn- og utkjøringer fra parkeringsplasser, anleggsområder eller lignende.

Dersom det er mange lastebiler som kommer inn fra sidene, bør dette dokumenteres ut fra forventet antall på aktuell tidspunkt. Dette kan ofte sjekkes ut ved å ta kontakt med firmaene som står for denne kjøringen. Alternativt kan man telle selv.

› Kryssing av vei

Barn er mest utsatt for trafikkulykker når de krysser en vei. Gode krysningspunkter er der hvor det er lite trafikk, oversiktlig, ingen parkerte biler, sving eller bakketopp. Fartsnivå og trafikk tetthet er sentralt. For å krysse veien trygt, må fotgjengeren beregne tidsluker og avstand til biler. Dette krever at man kan se langt nok i begge retninger. Det er viktig å velge det beste stedet å krysse veien på.

Ved et krysningspunkt må en også vurdere om det er andre forhold i omgivelsene som kan ta oppmerksomheten, både fra bilfører og fra barn, for eksempel reklameskilt, butikker eller annet.

Noen steder er det tryggere å gå litt lenger langs veien og krysse på et mer egnet sted. Ved en vurdering av et krysningspunkt, er det viktig at sikten sjekkes i barnehøyde. Også her har høyden på barnet mye å si for hvor langt barnet kan se. Kan barna se bilene, og bilførerne se barna på tilstrekkelig avstand?

› Gangfelt

Er det gangfelt (også kalt fotgjengerfelt), bør det brukes. Trafikklys med signal for gående gir som regel god sikkerhet, unntaket er der bilførere som skal svinge til høyre eller venstre og fotgjengere får grønt samtidig. Det kan medføre misforståelser og innebære risiko. Der gangfeltet er skiltet, opphøyet og godt belyst, øker sikkerheten på krysningsstedet. Hvis det er få fotgjengere som benytter gangfeltet, hvis det kommer brått på bilføreren eller hvis det ligger ved et komplisert veikryss, øker sjansen for at fotgjengerne blir oversett.

› Veiforhold om vinteren

I store deler av landet endrer forholdene seg betraktelig i vinterhalvåret. God veibelysning øker sikkerheten. Bli det brøytet og strødd til de tidspunkt elevene skal gå til skolen? Vil høye brøytekanter medføre dårlig sikt eller gjøre det vanskelig for barna å komme seg ut av kjørebanelen hvis det skulle være nødvendig?

Barn er mest utsatt for trafikkulykker når de krysser en vei. Gode krysningspunkter er der hvor det er lite trafikk, oversiktlig, ingen parkerte biler, sving eller bakketopp.

Trafikkferdighetene er helt avhengig av relevant trening og opplæring. Det er store individuelle forskjeller mellom barn på samme aldersnivå.

KAPITTEL 3

Barns forutsetninger i trafikken

Om en skolevei er særlig farlig eller vanskelig, henger nøye sammen med forutsetninger og modning hos det enkelte barn. En subjektiv vurdering av det enkelte barn må derfor gjøres for å kunne vurdere om en vei er særlig farlig eller vanskelig. Det som er særlig farlig for en 6-åring, er ikke nødvendigvis like farlig for 10-åringen eller 15-åringen. Trafikkferdighetene er helt avhengig av relevant trening og opplæring. Det er store individuelle forskjeller mellom barn på samme aldersnivå.

ELEVER PÅ 1.TRINN

Barna er som regel i trafikken sammen med voksne og har derfor liten erfaring som selvstendige trafikanter. De er lave og får et helt annet synsfelt enn voksne. Elevene har problemer med å se over hekker og brøytekanter og er tilsvarende vanskelige å oppdage for andre trafikanter. Motorikken er ikke ferdig utviklet og barna kan ha vanskeligheter med å stoppe brått hvis det kommer en bil. De yngste elevene er lekne, impulsive og opptatt av detaljer som fanger interessen der og da. Vi kan ikke forvente at de tar andre trafikanters perspektiv. Derfor ser de heller ikke hvilke konsekvenser deres atferd kan ha for dem selv og andre. Mange er opptatt av regler og følger disse helt ukritisk, og de forventer at andre også følger de samme reglene. De orienterer seg utfra seg selv. Det de selv ser, tror de at også alle andre ser.

Kjennetegn:

- liten trafikkerfaring
- små av vekst som gjør det vanskelig for dem å se og bli sett
- ser detaljer, men oppfatter ikke alltid sammenhenger
- har vanskeligheter med å forstå det de ser og hører i trafikken
- klarer ikke å bedømme avstand og fart til biler som nærmer seg
- forstår ikke at biler kan dukke opp når de selv ikke ser dem
- følger regler ukritisk

ELEVER PÅ 2. OG 3. TRINN

Barna får gradvis mer trafikkerfaring. De får bedre kroppskontroll, men er fortsatt impulsive og lekne. Bevegelsene blir mer automatiserte, noe som gir dem muligheter til å konsentrere seg bedre om trafikken rundt seg. De fleste er nysgjerrige og har mye energi. Konsentrasjonen blir bedre, men de kan være ukonsentrerte i trafikken, spesielt sammen med flere barn. Elevene tenker fortsatt konkret og ser verden utfra seg selv. Når de eksempelvis ser en bil, så vil de tro at bilføreren også ser dem.

Kjennetegn:

- mer kroppskontroll, men fortsatt lekende og impulsive
- tenker konkret og trenger konkret veiledning
- har vanskeligheter med å ta andres perspektiv
- fremdeles opptatt av regler

ELEVER PÅ 4. OG 5. TRINN

Elever på dette nivået begynner å få erfaring som selvstendige trafikanter. De fleste har god motorikk og kroppsbeherskelse. De kan tolke og dra nytte av det de ser og hører i trafikken, men framstår ofte som større, mer erfarne og modne enn de egentlig er. Elevene er ikke lenger så regelbundne og stiller oftere spørsmål til regler og rutiner. Hva jevnaldrende mener får etter hvert mer betydning, ikke bare hva de voksne sier.

Kjennetegn:

- har trafikkerfaring fra eget nærmiljø
- ikke lenger så regelbundne, regler tilpasses eller droppes
- stiller mer spørsmål og aksepterer ikke ukritisk voksnes pålegg og anbefalinger
- mer selvstendige
- begynner å relatere seg mer til jevnaldrende

ELEVER PÅ 6. OG 7. TRINN

De siste årene på barneskolen har elevene ganske mye trafikk-erfaring og begynner å kunne overføre erfaringer fra en situasjon til en annen. De kan generalisere ut fra opplæring og erfaring og er ikke lenger så avhengig av konkret veiledning. Motorikken er godt utviklet, og de kan gjøre flere kompliserte bevegelser samtidig. Elevene kan i større grad forutse situasjoner, eksempelvis forstå at biler kan komme selv om de ikke ser dem. De forstår bedre konsekvenser av handlinger, men har ofte overdreven tro på egne ferdigheter.

Kjennetegn:

- kan overføre erfaringer fra en situasjon til en annen
- kan generalisere kunnskap
- kan forutse situasjoner, forstår at biler kan komme selv om de ikke ser dem.
- har stor tro på egne ferdigheter
- har evne til å ta andres perspektiv
- forstår bedre konsekvenser av handlinger

De siste årene på barneskolen har elevene ganske mye trafikkerfaring og begynner å kunne overføre erfaringer fra en situasjon til en annen.

Å bli akseptert av jevnaldrende, er spesielt viktig for ungdomsskoleelevene. Mange velger derfor adferd som gir øyeblikkelig belønning i form av status og anerkjennelse i stedet for det som er tryggest på lengre sikt.

ELEVER PÅ 8.-10. TRINN

Elever på ungdomstrinnet er mye i trafikken på egenhånd. De kan bedømme fart og avstand, og de kan konsentrere seg. Elevene kan skille mellom vesentlig og uvesentlig informasjon i trafikken, men de tenker ofte kortsiktig. Å bli akseptert av jevnaldrende, er spesielt viktig for ungdomsskoleelevene. Mange velger derfor adferd som gir øyeblikkelig belønning i form av status og anerkjennelse i stedet for det som er tryggest på lengre sikt. Dette gir seg for eksempel utslag i at de dropper sykkelhjelmene fordi det ikke regnes som tøft. Mange er opptatt av å teste grenser. Foreldrenes påvirkning for denne gruppen er større enn man kanskje tror, selv om ungdom i denne alderen ofte er i opposisjon til egne foreldre.

Kjennetegn:

- har trafikkerfaring og en god del trafikkunnskap
- kan konsentrere seg
- mangelfull risikoforståelse
- tester grenser
- stor tro på egne ferdigheter og usårbarhet

KAPITTEL 4

Trafikkopplæring og trening

Et kommunalt vedtak om skoleskyss må sees i sammenheng med skolens trafikkopplæring. For at elevene skal ferdes trygt på skoleveien som fotgjengere og syklist, kreves det god og systematisk trafikkopplæring og trening. Når det innvilges skyss for de første skoleårene, bør det presiseres at både foreldrene og skolen må trene med elevene på de aktuelle utfordringene i trafikken, slik at elevene er i stand til å mestre dem når skyssen bortfaller.

› Kommunens (skolens) ansvar

Kommunen ivaretar sitt ansvar for elevenes trygghet på skoleveien både gjennom skolens trafikkopplæring, at skolen har føresegner i ordensreglementet som regulerer trafikksikkerheten og gjennom internkontrollsystemet i henhold til Forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler. Kompetansemålene om trafikk i læreplanverket for grunnskolen, tilsier at skolene gjennomfører en trafikkopplæring med kontinuitet og progresjon gjennom hele grunnopplæringen. Det er av stor betydning at det legges inn systematisk trafikktraining i skolens nærmiljø og knyttet til de aktuelle utfordringene.

Forskrift til opplæringslova sier at det i ordensreglementet for skolen bør tas inn føresegner som nærmere regulerer trafikksikkerheten og andre forebyggende tiltak. Dette kan for eksempel være anbefalinger om når skolene vurderer det som trygt for elevene å sykle til skolen. Forskrift om miljørettet helsevern for barnehager og skoler pålegger skolene å ha et internkontrollsystem. Internkontrollsystemet bør inneholde rutiner som ivaretar elevenes sikkerhet i forhold til trafikk. Disse rutinene bør omfatte trafikkavviklingen knyttet til skoleområdet og ivaretagelse av elevenes sikkerhet på turer i skoletiden.

› Foreldrenes ansvar

Det er foreldrene som har hovedansvaret for oppdragelsen av barna sine, mens skolen har ansvaret for opplæringen. Skolen har ansvar for å samarbeide med foreldrene om opplæringen for å skape forståelse for arbeidet som gjøres, og sikre nødvendig oppfølging. I trafikkopplæringen er det avgjørende for barnas ferdigheter at foreldrene bidrar.

Når det innvilges skyss for en begrenset periode, er det svært viktig at det samtidig trenes mye med barna, slik at de er i stand til å ferdes på egenhånd når skyssen bortfaller. Foreldrene må gå eller sykle den aktuelle skoleveien sammen med barna og gjøre de korrekte valg av krysningspunkter, lære barna hva de skal se og høre etter, og hvordan de skal oppføre seg når de går langs veien. Der barna har skoleskyss, må opplæringen også omfatte hvordan man oppfører seg på holdeplassen og i buss eller drosje.

Foreldrene er barnas viktigste rollemodeller og det stiller krav til deres egen oppførsel i trafikken. Forventer man at barn opptre riktig i trafikken, må de voksne være gode eksempler.

KOMPETANSEMÅL OM TRAFIKK I LÆREPLANVERKET FOR GRUNNSKOLEN

Eleven skal kunne:

- › øve på trygg ferdsel i trafikken (kroppsøving etter 2.trinn)
- › forstå og følge reglar i trafikken (kroppsøving etter 4.trinn)
- › vurdere sikkerheit i uteaktivitet og naturferdsel og gjennomføre sjølvberging i vatn (kroppsøving etter 7.trinn)
- › vurdere risiko og tryggleik ved ulike uteaktivitetar, forstå og gjennomføre sporlaus og trygg ferdsel (kroppsøving etter 10.trinn).

I trafikkopplæringen er det avgjørende for barnas ferdigheter at foreldrene bidrar.

KAPITTEL 5

Sentrale utdrag fra aktuelle lover og retningslinjer

Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova):

§ 2-1. Rett og plikt til grunnskoleopplæring

Barn og unge har plikt til grunnskoleopplæring, og rett til ein offentleg grunnskoleopplæring i samsvar med denne lova og tilhøyrande forskrifter. Plikten kan ivarekast gjennom offentleg grunnskoleopplæring eller gjennom anna, tilsvarende opplæring.

§ 7-1. Skyss og innlosjering i grunnskolen

Elevar i 2. –10. årstrinn som bur meir enn fire kilometer frå skolen har rett til gratis skyss. For elevar i 1. årstrinn er skyssgrensa to kilometer. Elevar som har særleg farleg eller vanskeleg skoleveg har rett til gratis skyss utan omsyn til veglengda.

§ 7-3. Skyss for funksjonshemma og mellombels skadde eller sjuke

Elevar som på grunn av funksjonshemming eller mellombels skade eller sjukdom har behov for skyss, har rett til det uavhengig av avstanden mellom heimen og opplæringsstaden.

Elevar som har plass i skolefritidsordninga, jf. opplæringslova § 13-7, og som på grunn av funksjonshemming eller mellombels skade eller sjukdom har behov for skyss, har rett til skyss til og frå skolefritidsordninga. Retten omfattar ikkje skyss i skoleferiane. Retten til skyss gjeld uavhengig av avstanden mellom heimen og skolefritidsordninga.

§ 13-4. Ansvar for skoleskyss m.m.

Kommunen er ansvarleg for skyss av grunnskoleelevar og vaksne som har rett til skyss på grunn av særleg farleg eller vanskeleg skoleveg. Kommunen skal oppfylle retten til reisefølge og tilsyn for grunnskoleelevar og vaksne. Ellers er fylkeskommunen ansvarleg for skyss, reisefølge og tilsyn etter reglane i kapittel 7. Kommunane betaler refusjon etter persontakst for grunnskoleelevar og vaksne som blir skyssa av fylkeskommunen.

Fylkeskommunen skal organisere skoleskyssen i samråd med kommunen. Dersom kommunen og fylkeskommunen ikkje blir samde om korleis skoleskyssen skal organiserast og finansierast, kan departementet gi pålegg.

§ 13-10 (2). Ansvarsomfang

Kommunen/fylkeskommunen og skoleeigaren for privat skole etter § 2-12 skal ha eit forsvarleg system for vurdering av om krava i opplæringslova og forskriftene til lova blir oppfylte.

[Forarbeid til opplæringslova – Ot.prp.nr. 46 \(1997-98\) s. 175](#)

Skolevegen skal reknast frå dør til dør etter farande veg.

Skoleskyssen må organiserast slik at elevane får akseptabel reisetid. Særleg er det viktig for 6-åringane å organisere skyssen slik at reisetida blir så kort som råd. I vurderinga av akseptabel reisetid må gangtid og tid med transportmiddel sjåast i samanheng

[Forskrift til opplæringsloven - kapittel 8](#)

§ 8-4

Forskriften pålegger kommunene å sørge for ulykkesforsikring for elevane. Denne forsikringen skal også dekke ulykker på vei mellom skole og heim.

[Grunnloven](#)

§ 104.

Born har krav på respekt for menneskeverdet sitt. Dei har rett til å bli høyrde i spørsmål som gjeld dei sjølve, og det skal leggast vekt på meininga deira i samsvar med alderen og utviklingssteget.

Ved handlingar og i avgjerder som vedkjem born, skal kva som er best for barnet, vere eit grunnleggjande omsyn.

[FNs konvensjon om barnets rettigheter \(barnekonvensjonen\)](#)

Art 3.

Ved alle handlinger som berører barn, enten de foretas av offentlige eller private velferdsorganisasjoner, domstoler, administrative myndigheter eller lovgivende organer, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn.

Art 12.

1. Partene skal garantere et barn som i stand til å danne seg egne synspunkter, retten til fritt å gi uttrykk for disse synspunkter i alle forhold som vedrører barnet, og tillegge barnets synspunkter behørig vekt i samsvar med dets alder og modenhet.

2. For dette formål skal barnet særlig gis anledning til å bli hørt i enhver rettslig og administrativ saksbehandling som angår barnet, enten direkte eller gjennom en representant eller et egnet organ, på en måte som er i samsvar med saksbehandlingsreglene i nasjonal rett.

[Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker \(forvaltningsloven\)](#)

§ 2. (definisjoner).

- a) vedtak, en avgjørelse som treffes under utøving av offentlig myndighet og som generelt eller konkret er bestemmende for rettigheter og plikter til private personer (enkeltpersoner eller andre private rettssubjekter)
- b) enkeltvedtak, et vedtak som gjelder rettigheter eller plikter til en eller flere bestemte personer

[Forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v.](#)

§ 4. Ansvar. Internkontroll

Leder av virksomheten har ansvar for å påse at bestemmelsene i eller i medhold av denne forskrift overholdes, og skal rette seg etter de pålegg som

kommunen til enhver tid gir. Virksomhetens eier skal påse at det er etablert et internkontrollsystem.

§ 14. Sikkerhet og helsemessig beredskap

Virksomheten skal planlegges og drives slik at skader og ulykker forebygges. Virksomheten skal ha rutiner og utstyr for håndtering av ulykkes- og fare-situasjoner. Rutinene og sikkerhetsutstyret skal være kjent for alle, herunder barn og elever.

Utdrag fra Rundskriv 2 – 2019 fra Utdanningsdirektoratet Kapittel 2.2

Hva er en «særlig farleg eller vanskeleg» skolevei?

Barn som oppholder seg i trafikken vil alltid være utsatt for en viss fare, og det kan være vanskelig for barn å forholde seg til trafikk. For å få rett til gratis skoleskyss må det foreligge en «særlig risiko». Det betyr at trafikkutfordringene på veien er større enn det kan forventes at eleven mestrer. Ved vurdering av om veien er «særlig farleg eller vanskeleg», må det gjøres en objektiv og en subjektiv vurdering.

- Objektiv vurdering: Kartlegge alle relevante forhold ved veien og trafikkforholdene og vurdere om dette er «særlig farlig eller vanskelig».
- Subjektiv vurdering: Vurdere om den enkelte eleven har forutsetninger for å ta seg forsvarlig frem i det aktuelle trafikkbildet.

Momenter i den objektive vurderingen

Momenter som kan være aktuelle i denne vurderingen er bl.a. fartsgrense, trafikk tetthet, tilrettelegging for forgjengere, bredde på veien, sikt, gangfelt, belysning og veikryss.

Det er viktig å huske på at veiforholdene kan endre seg i like årstider (lys/sikt, føre og brøyting). Dette kan føre til at en elev får en farlig eller vanskelig skolevei deler av året.

Selv om den korteste veien til skolen er farlig eller vanskelig, kan det være andre veier som ikke er farlige/vanskelige og som heller ikke gjør at skoleveien blir så lang at den utløser rett til skyss. Kommunen kan også velge å sette inn andre tiltak, f.eks. tilsyn, som gjør at veien ikke vil være særlig farlig eller vanskelig.

Momenter i den subjektive vurderingen

Barnets alder, utvikling, syn og hørsel er eksempler på momenter som kan være sentrale i denne vurderingen.

Spørsmålet er om det er forhold ved eleven som gjør at veien blir «særlig farleg eller vanskeleg» for denne eleven. Vurderingen vil ha nær sammenheng med hensynet til barnets beste etter Grunnloven § 104 og barnekonvensjonen art. 3. nr. 1.

Kommunen vil i de fleste tilfeller ha kompetanse i f.eks. teknisk etat til å vurdere forholdene på veien selv. Dersom kommunen har vanskeligheter med å vurdere om en vei er «særlig farleg eller vanskeleg», kan de be om hjelp fra andre etater. Politiet kan ha relevant informasjon om ulykkesstatistikk og Statens vegvesen kan ha informasjon om trafikk tetthet. Noen kommuner ber også om hjelp fra Trygg Trafikk.

Veiledning til bruk av barnekonvensjonen i saksbehandlingen

Utdanningsdirektoratet har laget en veileder om bruk av barnekonvensjonen i saksbehandling. Den kan være en støtte til statsforvalterne og andre i saker der barns beste skal vurderes.

TRYGG TRAFIKK

Tullins gate 2
Postboks 277 Sentrum
0103 Oslo

Tlf.: +47 22 40 40 40
hovedkontor@tryggtrafikk.no
www.tryggtrafikk.no

KLP

